

AUDITO IR APSKAITOS TARNYBA

**ATASKAITA
DĖL AUDITORIŲ IR AUDITO ĮMONIŲ
AUDITO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO**

2011 M.

2012 m. vasario 29 d. Nr. 19-16

Vilnius

Viešosios įstaigos Audito ir apskaitos tarnybos (toliau – tarnyba) ataskaita dėl auditorių ir audito įmonių audito kokybės užtikrinimo 2011 metais parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymo (Žin., 1999, Nr. 59-1916; 2008, Nr. 82-3233) 41 straipsnio 1 dalimi. Šioje ataskaitoje aptariamas atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimas 2011 metais, palyginamieji 2010 metų duomenys ir pateikiama glausta informacija apie atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimą 2010 metais, kuri nebuvo aptarta tarnybos parengtoje ir 2011 m. kovo mėn. paskelbtoje ataskaitoje dėl auditorių ir audito įmonių audito kokybės užtikrinimo 2010 metais, kadangi dalis 2010 metais vykdytų kokybės užtikrinimo procedūrų buvo pabaigtos ir sprendimai priimti po ankstesnės ataskaitos paskelbimo.

I. BENDRA INFORMACIJA

Igyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. gegužės 17 d. direktyvą dėl teisės aktų nustatyto metinės finansinės atskaitomybės ir konsoliduotos finansinės atskaitomybės audito 2006/43/EB, priėmus Lietuvos Respublikos audito įstatymo (Žin., 1999, Nr. 59-1916; 2008, Nr. 82-3233) naują redakciją, nuo 2008 m. tarnyba vykdo auditorių ir audito įmonių viešosios priežiūros Lietuvoje funkciją, kuria siekiama užtikrinti finansinių ataskaitų vartotojų pasitikėjimą audituotomis finansinėmis ataskaitomis ir auditoriaus profesija. Vykdydam šią funkciją, įgyvendinami Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktai, reglamentuojantys auditorių ir audito įmonių veiklą bei jos priežiūrą.

Vykdydama auditorių ir audito įmonių viešąją priežiūrą, tarnyba kartu su Lietuvos auditorių rūmais (toliau – Auditorių rūmai) įgyvendina auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės užtikrinimą, atlieka tyrimus, ir, jei nustatoma trūkumų, skiria nuobaudas ir duoda nurodymus.

Atlikto audito tyrimai

Tarnybos atliekami atlikto audito tyrimai – audito kokybės patikrinimai, kuriuos esant Audito įstatyme numatytiems atvejams atlieka specialius reikalavimus atitinkantys tarnybos darbuotojai, turintys ne mažesnę kaip 5 metų audito atlikimo patirtį ir neturintys galiojančių drausminių nuobaudų. Tyrimai atliekami pagal Atlikto audito tyrimo metodiką, patvirtintą įstaigos direktoriaus 2009 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. VAA-19 (Žin., 2009, Nr. 86-3650). Šioje metodikoje, parengtoje įgyvendinant Audito įstatymo nuostatas, 6 punkte nustatyta, kad tyrimas gali būti pradėtas, kai:

- Auditorių rūmai, atsižvelgdami į atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitą, kurioje konstatuota reikšmingų audito atlikimo trūkumų, kreipiasi į tarnybą prašydami pradėti tyrimą;
- valstybės institucijos, Auditorių rūmai, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys kreipiasi į tarnybą su pasiūlymu ištirti atliktą auditą;
- valstybių narių ir valstybių ne narių kompetentingos institucijos kreipiasi į tarnybą prašydamos atlikti tyrimą;
- tarnyba išnagrinėja Auditorių rūmų pateiktą siūlomą sprendimą dėl atlikto audito kokybės peržiūros, kurios metu nustatyta atlikto audito kokybės trūkumų, su juo nesutinka ir siekia ištirti atlikto audito ir jo peržiūros kokybę;
- siekiama užtikrinti atlikto audito kokybės peržiūrų kokybę.

Atlikto audito tyrimo metodikos 46 punkte nustatyta, kad atlikto audito tyrimą atliekantys ir jame dalyvaujantys tarnybos darbuotojai tiria ir analizuoja su atliktu auditu susijusią rašytinę ir žodinę informaciją tam, kad:

- nustatyti, kaip laikomasi 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto nuostatų;
- nustatyti, kaip laikomasi tarptautinių audito standartų nuostatų, jei auditas turėjo būti atliktas vadovaujantis šiais standartais;
- nustatyti, kaip laikomasi nacionalinių audito standartų nuostatų, jei auditas turėjo būti atliktas vadovaujantis šiais standartais;
- nustatyti, kaip laikomasi nepriklausomumo ir kitų profesinės etikos principų;

- įvertintų auditui panaudotų išteklių kokybę ir kiekybę, gautą atlyginimą už auditą;
- nustatytų, kaip laikomasi Audito įstatymo reikalavimų;
- nustatytų, kaip laikomasi kitų, su audito atlikimu susijusių, teisės aktų nuostatų.

Atlikusi atlikto audito tyrimą vadovaudamasi Audito įstatymo 38 ir 39 straipsnių nuostatomis tarnyba gali priimti šiuos sprendimus:

- nurodyti auditoriui arba audito įmonei ištaisyti nustatytus trūkumus per nurodytą terminą;
- nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją (nustatyti valandų skaičių ir nurodyti terminą). Šis nurodymas gali būti skirtas kartu su drausmine nuobauda (įspėjimu);
- auditoriui arba audito įmonei pareikšti įspėjimą;
- nurodyti Auditorių rūmams sustabdyti auditoriaus pažymėjimo galiojimą ir pavesti auditoriui perlaikyti vieną ar kelis kvalifikacinius auditoriaus egzaminus;
- nurodyti Auditorių rūmams panaikinti auditoriaus vardą;
- nurodyti Auditorių rūmams atimti audito įmonės pažymėjimą ir išbraukti audito įmonę iš audito įmonių sąrašo.

Atlikto audito kokybės peržiūros

Audito įstatymo 34 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės užtikrinimą įgyvendina tarnyba ir Auditorių rūmai.

Audito įstatymas numato tokią atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo tvarką, kurioje tarnybai suteikta išskirtina vieta ir teisės. Audito įstatyme nustatyta, kad tarnyba:

- ✓ nustato audito kokybės užtikrinimo organizavimo tvarką;
- ✓ Auditorių rūmų teikimu tvirtina atlikto audito kokybės peržiūros metodiką;
- ✓ Auditorių rūmų teikimu tvirtina ir atšaukia kontrolierius;
- ✓ Auditorių rūmų teikimu tvirtina metinius auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planus;
- ✓ nustato kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarką;
- ✓ nustato atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitos reikalavimus.

Audito įstatymo 37 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad galioja tik tie Auditorių rūmų sprendimai dėl audito kokybės peržiūros ataskaitų, kuriose nustatyti atlikto audito kokybės trūkumai, kuriems tarnyba pateikė savo įvertinimą. Vadovaujantis Audito įstatymo 37 straipsnio 3 dalimi tarnyba, išnagrinėjusi Auditorių rūmų siūlomą sprendimą dėl auditorių ir audito įmonių, kurių audito kokybės peržiūrų metu nustatyta trūkumų, priima vieną iš šių sprendimų:

- pritaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui;
- nepitaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui ir siūlo kitokį sprendimą;
- nepitaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui ir paveda, kad atlikto audito kokybės peržiūra būtų pakartotinai atlikta kito kontrolieriaus arba būtų atlikta papildoma atlikto audito kokybės peržiūra;
- nepitaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui ir atlieka audito tyrimą.

Svarbią vietą audito viešosios priežiūros sistemoje užima finansų ministro įsakymu patvirtintas tarnybos kolegialus patariamasis organas – Audito priežiūros komitetas (toliau – komitetas). 3 nepraktikuojančius komiteto narius trejiems metams skiria Lietuvos bankas ir vieną nepraktikuojantį narį skiria Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Likusius 3 narius trejiems metams skiria Auditorių rūmai ir kitos auditorius vienijančios profesinės organizacijos. Tokia komiteto sudėtis, kai daugumą narių sudaro nepraktikuojantys, t. y. su audito profesija nesusiję asmenys, ir praktikuojančių auditorių atstovų mažuma, užtikrina pagrįstų, objektyvių, skaidrių ir nešališkų sprendimų priėmimą. Šiuo metu komitetą sudaro:

1. Ingrida Muckutė – Finansų ministerijos Apskaitos metodologijos departamento direktorė (komiteto pirmininkė), ją pavaduojanti narė – Ramutė Bužavienė, Finansų ministerijos Apskaitos metodologijos departamento Apskaitos ir audito skyriaus vyriausioji specialistė;

2. Vaidas Cibas – Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento Reguluojamos rinkos priežiūros skyriaus viršininkas (komiteto pirmininko pavaduotojas), jį pavaduojanti narė – Daiva Dėdinienė, Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento Reguluojamos rinkos priežiūros skyriaus vyriausioji specialistė;

3. Loreta Daškevičienė – Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Riziką ribojančios priežiūros departamento Priežiūros politikos skyriaus vyriausioji specialistė, ją pavaduojanti narė – Jurga Kamienė, Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Riziką ribojančios priežiūros departamento Priežiūros politikos skyriaus vyriausioji specialistė;

4. Jolanta Gruodienė – Lietuvos banko Kredito įstaigų priežiūros departamento Metodikos ir informacijos skyriaus vyriausioji ekonomistė, ją pavaduojantis narys – Jurgis Balaišis, Lietuvos banko Vidaus audito skyriaus viršininkas;

5. Elena Jankevičienė – auditorė, Lietuvos auditorių asociacijos narė, ją pavaduojanti narė - Laima Stasytienė Tinglum, auditorė, Lietuvos auditorių asociacijos narė;

6. Jurgita Kirvaitienė – Lietuvos auditorių rūmų prezidentė, ją pavaduojantis narys – Jonas Akelis, Lietuvos auditorių rūmų prezidiumo narys;

7. Jolanda Petkuvienė – auditorė, Smulkių ir vidutinių audito įmonių asociacijos pirmininkė, ją pavaduojanti narė – Rima Pavalkienė, auditorė, Smulkių ir vidutinių audito įmonių asociacijos tarybos narė.

Komiteto pritarimas būtinas priimant sprendimą dėl daugumos klausimų susijusių su auditorių ir audito įmonių viešąja priežiūra. Išskirtini šie su atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimu susiję klausimai, dėl kurių sprendimus tarnyba priima suderinusi su komitetu:

- ✓ Atlikto audito kokybės peržiūros metodikos tvirtinimas;
- ✓ Auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarkos nustatymas;
- ✓ Reikalavimų atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitai nustatymas;
- ✓ Atlikto audito tyrimo ir peržiūros rezultatų tvirtinimas, įskaitant susijusius nurodymus ir drausmines nuobaudas;
- ✓ Auditorių kontrolierių tvirtinimas;
- ✓ Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų plano tvirtinimas.

Auditorių rūmai, užtikrindami atlikto audito kokybę, organizuoja atlikto audito kokybės peržiūras.

Atlikto audito peržiūros – periodiniai auditorių ir audito įmonių patikrinimai, kuriuos atlieka Auditorių rūmų atrenkami ir tarnybos tvirtinami auditoriai kontrolieriai.

Audito įstatyme nustatyta, kad peržiūros turi būti organizuojamos taip, kad:

- ✓ ne rečiau kaip kartą per 6 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės;
- ✓ ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės, atliekantys viešojo intereso įmonių auditą;
- ✓ ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti auditoriai ir audito įmonės, kurių atlikto audito kokybės peržiūros ir (arba) tyrimo metu buvo nustatyta audito atlikimo trūkumų.

Auditorių rūmai, atsižvelgdami į įstatyme nustatytus atlikto audito kokybės užtikrinimo organizavimo principus, taip pat į iš trečiųjų asmenų gautą informaciją apie galimai netinkamai atliktą auditą, vadovaudamiesi Atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo Lietuvos auditorių rūmuose tvarkos aprašo (Žin., 2009, Nr. 95-4072) nuostatomis sudaro ir teikia tarnybai tvirtinti metinius auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planus, kuriuose be kita ko turi būti nurodyti auditoriai kontrolieriai, atliksiantys konkrečių audito įmonių ir auditorių atlikto audito kokybės peržiūras.

Vadovaujantis Audito įstatymo 34 straipsnio 6 dalies 3 punktu auditorius kontrolierius tvirtina ir atšaukia tarnyba Auditorių rūmų teikimu. Auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo, kvalifikacijos kėlimo

tvarką nustato tarnybos direktoriaus 2008 m. lapkričio 14 d. įsakymu Nr. VAA-2 patvirtintas, tarnybos direktoriaus 2010 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. VAA-27 pakeistas Reikalavimų auditoriams kontrolieriams, auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarkos aprašas (Žin., 2010, Nr. 44-2168).

Minėtame tvarkos apraše nustatyta, kad auditorius kontrolierius turi atitikti šiuos pagrindinius reikalavimus:

- ✓ turėti ne mažesnę kaip 5 metų auditoriaus ar valstybės narės auditoriaus patirtį;
- ✓ būti atestuotasis auditorius Lietuvoje arba valstybės narės auditorius, kuriam auditoriaus vardą suteikė tarnyba;
- ✓ turėti dviejų atestuotųjų ir praktikuojančių auditorių rekomendacijas;
- ✓ kandidatuodamas į kontrolierius, neturėti neišnagrinėtų klientų ar trečiųjų asmenų pretenzijų dėl audito atlikimo kokybės ar etikos kodekso pažeidimų;
- ✓ neturėti galiojančių drausminių nuobaudų

Tarnyba, komitete išnagrinėjusi pateiktas auditorių kontrolierių kandidatūras, jų tinkamumą atlikti atlikto audito kokybės peržiūras, 2010 m. gegužės 7 d. tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. VAA-33 „Dėl auditorių kontrolierių tvirtinimo“ patvirtino žemiau nurodytus kontrolierius 2010 – 2012 metais atlikti atlikto audito kokybės peržiūras:

1. Jolantą Janušauskiene,
2. Birutę Petrauskiene,
3. Petrą Ramanauską,
4. Ritą Verbickiene.

Vadovaujantis Reikalavimų auditoriams kontrolieriams, auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarkos aprašo nuostatomis, siekiant užtikrinti skaidrų ir objektyvų auditorių kontrolierių parinkimą Auditorių rūmai tarnybai kartu su kandidatų sąrašu, taip pat teikia informaciją apie dokumentus pateikusius, bet neteikiamus tvirtinti kandidatus ir nurodomos priežastys, kodėl šie kandidatai neteikiami tvirtinti.

Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūros atliekamos vadovaujantis tarnybos direktoriaus 2009 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. VAA-17 patvirtinta Atlikto audito kokybės peržiūros metodika (Žin., 2009, Nr. 85-3633). Pagal šios metodikos, parengtos įgyvendinant Audito įstatymo nuostatas, reikalavimus auditorius kontrolierius turi siekti, kad peržiūrai parenkamos užduotys atspindėtų visas auditoriaus audituotas veiklos sritis ir kad peržiūra atskleistų galimus atlikto audito kokybės trūkumus. Atsižvelgiant į ypatingą svarbą visuomenei, auditorius kontrolierius į tikrinamas užduotis privalo įtraukti konsoliduotųjų finansinių ataskaitų auditą ir viešojo intereso įmonės auditą, jeigu auditorius tokias įmones auditavo. Atlikto audito kokybės peržiūros metodikos 22 punkte nurodyta, kad, atlikdamas peržiūrą, auditorius kontrolierius tikrina su konkrečiu atliktu auditu susijusius dokumentus, kad:

- ✓ nustatyti, kaip laikomasi 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto nuostatų;
- ✓ nustatyti, kaip laikomasi tarptautinių audito standartų nuostatų;
- ✓ nustatyti, kaip laikomasi nacionalinių audito standartų nuostatų¹;
- ✓ nustatyti, kaip laikomasi nepriklausomumo ir kitų profesinės etikos principų;
- ✓ Auditorių rūmų prezidiumo nustatyta tvarka įvertintų auditui panaudotų išteklių kokybę ir kiekybę, gautą atlyginimą už auditą;
- ✓ nustatyti, kaip laikomasi su audito atlikimu susijusių teisės aktų nuostatų.

Auditorių rūmų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų ataskaitų nagrinėjimo ir susijusių sprendimų priėmimo procedūros nustatytos Atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo Lietuvos auditorių rūmuose tvarkos apraše. Šiame tvarkos apraše apibrėžti Auditorių rūmuose audito kokybės užtikrinimą įgyvendinantys asmenys, jų funkcijos ir teisės, sprendimų priėmimo procedūros ir procesai.

¹ Taikoma iki 2009 m. sausio 1 d. prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinių ataskaitų auditui, kuris atliktas pagal nacionalinius audito standartus.

Atsižvelgdami į šio tvarkos aprašo nuostatas Auditorių rūmai nagrinėja auditorių kontrolierių peržiūros ataskaitas ir kitą susijusią informaciją, tvirtina peržiūros ataskaitas, kuriose trūkumų nustatyta ar trūkumų nenustatyta, ir patvirtintas peržiūros ataskaitas pateikia tarnybai. Reikalavimai, kuriais vadovaudamiesi auditoriai kontrolieriai rengia atlikto audito peržiūros ataskaitas, įtvirtinti tarnybos patvirtintoje Atlikto audito kokybės peržiūros metodikoje. Nustatant reikalavimus peržiūros ataskaitai siekiama, kad auditorių kontrolierių paruoštos peržiūrų ataskaitos suteiktų išsamią ir vienprasmę informaciją, reikalingą teisingiems sprendimams priimti.

Jei pagal patvirtintą planą atlikus atlikto audito kokybės peržiūras nustatoma audito atlikimo kokybės trūkumų, vadovaujantis Audito įstatymo 34 straipsnio 7 dalies 5 punktu Auditorių rūmai, tarnybai teikia įvertinti siūlomą sprendimą.

Pagal Audito įstatymo 38 ir 39 straipsnius Auditorių rūmai, išnagrinėję ir tvirtindami atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitą gali siūlyti šiuos sprendimus:

- ✓ nurodyti auditoriui arba audito įmonei ištaisyti nustatytus trūkumus per nurodytą terminą;
- ✓ nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją (nustatyti valandų skaičių ir nurodyti terminą). Šis nurodymas gali būti skirtas kartu su drausmine nuobauda (įspėjimu);
- ✓ auditoriui arba audito įmonei pareikšti įspėjimą.

II. AUDITORIŲ IR AUDITO ĮMONIŲ ATLIKTO AUDITO KOKYBĖS PERŽIŪROS

Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2011 metų planas, Auditorių rūmų, įvertinusių praeitų atlikto audito kokybės peržiūrų rezultatus, Audito įstatyme nustatytus peržiūrų organizavimo principus, teikimu buvo patvirtintas tarnybos direktoriaus 2011 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. VAA-22 „Dėl 2011 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų plano tvirtinimo“. Šiame plane buvo numatyta atlikti 33 audito įmonių ir 46 auditorių atlikto audito kokybės peržiūras. Palyginus su 2010 metų peržiūrų planu, numatyta atlikti 17 audito įmonių ir 41 auditoriaus atlikto audito kokybės peržiūra mažiau. Audito įmonių ir jose dirbančių auditorių įtraukimo į 2010 ir 2011 m. kokybės peržiūrų planus priežastys atskleistos 1 lentelėje.

1 lentelė. Audito įmonių ir jose dirbančių auditorių įtraukimas į 2010 ir 2011 m. kokybės peržiūrų planus.

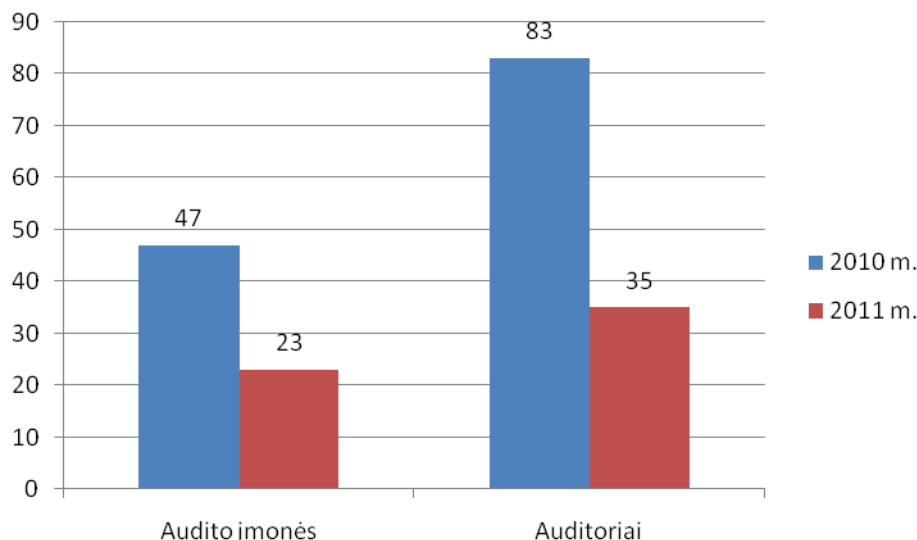
Įtraukimo į peržiūrų planą pagrindas	Audito įmonių skaičius ²	
	2010 m.	2011 m.
Audito įstatymo reikalavimas, kad ne rečiau kaip kartą per 6 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės	25	22
Audito įstatymo reikalavimas, kad ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės, atliekantys viešojo intereso įmonių auditą	6	4
Audito įstatymo reikalavimas, kad ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti auditoriai ir audito įmonės, kurių atlikto audito kokybės peržiūros ir (arba) tyrimo metu buvo nustatyta audito atlikimo trūkumų	14	3
Kitos priežastys ³	5	4
Iš viso	50	33

² Audito įstatyme nustatyta, kad auditą atlikti gali tik auditorius, kuris dirba audito įmonėje arba audito veikla verčiasi savarankiškai. Kadangi auditoriai, kurie verčiasi savarankiškai į 2011 m. auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planą nebuvo įtraukti, nurodomas tik audito įmonių skaičius.

³ Dėl įvairių priežasčių neatlikta anksčiau planuota peržiūra, Auditorių rūmų siūlymu ir pan.

Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2011 metų planas 1 kartą buvo pakeistas (tarnybos direktoriaus 2011 m. gruodžio 20 d įsakymas Nr. VAA-47 „Dėl 2011 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų plano pakeitimo“). Iš peržiūrų plano dėl įvairių objektyvių priežasčių (auditoriaus liga ar nebuvo atlikta auditų, kuriuos atlikto audito kokybės peržiūros metu būtų galima patikrinti) buvo išbraukta 10 audito įmonių ir 11 auditorių. 2011 m. gruodžio 20 d įsakymu Nr. VAA-47 pakeistame plane numatyta atlikti 23 audito įmonių ir 35 auditorių atlikto audito kokybės peržiūras.

2010 metų peržiūrų plane po paskutinio pakeitimo 2010 m. gruodžio 3 d. liko 47 audito įmonės ir 83 auditoriai. (2010 ir 2011 metų peržiūrų planų po pakeitimų apibendrinti duomenys pateikti 1 pav.)

1 pav. 2010 ir 2011 metų peržiūrų planų (po pakeitimų) apibendrinti duomenys

Auditorių rūmų tarnybai pateiktais duomenimis Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2011 metų planas iki 2012 m. vasario 29 d. buvo iš dalies įvykdytas, atliktų peržiūrų metu patikrinta 21 audito įmonė ir 24 jose dirbantys auditoriai (apibendrinti rezultatai pateikiami 2 lentelėje ir 2 pav.).

2 lentelė. Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2010 ir 2011 metų rezultatai⁴

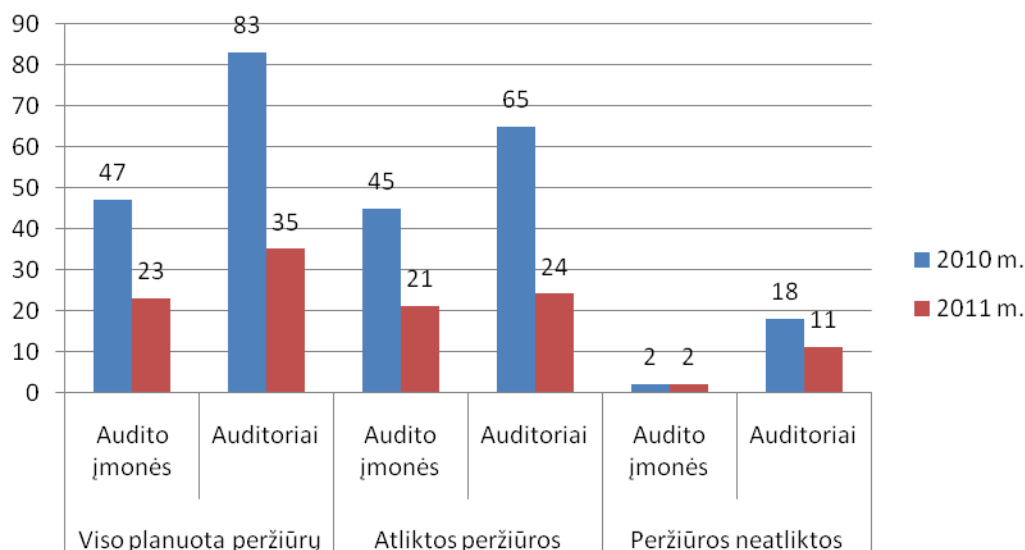
Metai	Iš viso planuota peržiūrų pagal patvirtintą planą (po pakeitimų)		Be trūkumų		Trūkumai		Reikšmingi trūkumai		Peržiūros neatliktos	
	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių
2010	47	83	36	57	8	6	1	2	2	18
2011	23	35	17	19	4	4	0	1 ⁵	2	11

2 audito įmonių ir 11 auditorių atlikto audito kokybės peržiūros 2011 metais nebuvo atliktos dėl šių priežasčių:

- 1 auditorius buvo išbrauktas iš auditorių sąrašo ir 1 audito įmonė buvo išbraukta iš audito įmonių sąrašo
- 10 auditorių ir 1 audito įmonė audito veiklos nevykdė.

⁴ Pateikiami 2010 m. duomenys patikslinti tarnybos po 2011 m. kovo 1 d. gauta informacija.

⁵ Atlikto audito kokybės peržiūros medžiaga gauta tik 2012 m. vasario 28 d. ir iki 2012 m. vasario 29 d. tarnybos nebuvo įvertinta.

2 pav. 2010 ir 2011 m. planuotos ir atliktos auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūros

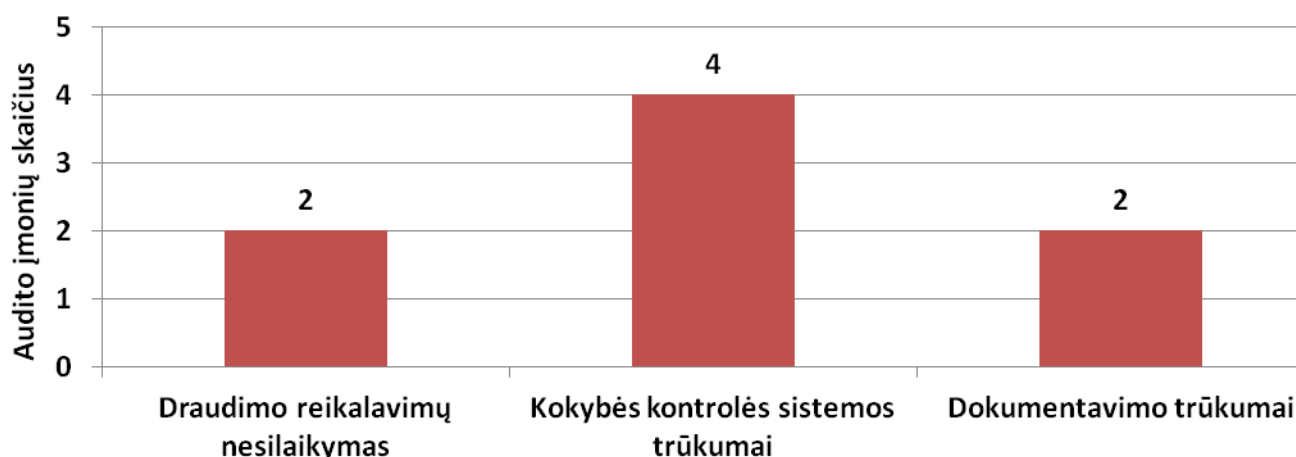
Vykdydami Audito įstatymo 34 straipsnio 7 dalies 4 punkto įpareigojimą Auditorių rūmai išnagrinėjo ir patvirtino bei tarnybai iki 2012 m. vasario 29. pateikė auditorių kontrolierių atliktų 21 audito įmonių ir 24 auditorių atlikto audito kokybės peržiūrų ataskaitas.

Apibendrinus atlikto audito kokybės peržiūrų rezultatus, galima teigti, kad dalis audito įmonių nesilaikė Audito įstatymo 20 straipsnyje nustatytų reikalavimų audito įmonių civilinės atsakomybės draudimui, tinkamai neįgyvendino kokybės kontrolės sistemos. Peržiūrų metu taip pat nustatyta audito įmonių audito atlikimo trūkumų darbo dokumentų srityje. Auditorių atlikto audito trūkumai nustatyti šiose srityse: auditoriaus išvada, įmonės, jos aplinkos supratimas ir reikšmingo iškraipymo rizikos vertinimas, audito planavimas, audito įrodymai, darbo dokumentai, finansinės ataskaitos.

Pagal Auditorių rūmų tarnybai iki 2012 m. vasario 29 d. pateiktų audito įmonių peržiūrų ataskaitų duomenis peržiūrų metų buvo nustatyti šie **audito įmonių veiklos ir audito atlikimo trūkumai**:

- 1) 2 audito įmonės nesilaikė Audito įstatymo 20 straipsnio reikalavimų dėl civilinės atsakomybės draudimo (t.y. audito įmonės veikla nebuvo apdrausta ar buvo netinkamai apdrausta – audito įmonė savo civilinę atsakomybę buvo apdraudusi bendrosios civilinės atsakomybės draudimu, nors turėjo būti apdraudusi privalomuoju, kadangi atliko auditą įmonių, kurioms auditas privalomas teisės aktų nustatyta tvarka).
- 2) 4 audito įmonėse kokybės kontrolės sistema nebuvo tinkamai įgyvendinta (t.y. peržiūrų metu nustatyta, kad faktiškai kokybės kontrolė pagal 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto nuostatas nebuvo vykdoma ar nepilnai vykdoma, neįgyvendinamas reikalavimas vykdyti audito įmonės kokybės kontrolės sistemos stebėseną).
- 3) 2 audito įmonėse atlikto audito trūkumų nustatyta darbo dokumentavimo srityje (t.y. audito įmonės audito darbo dokumentuose nepateikti įrašai apie atliktas procedūras, surinktus audito įrodymus, atskirų sričių išvadas).

3 pav. sritys, kuriose nustatyta audito įmonių veiklos ir audito atlikimo trūkumų

Pagal Auditorių rūmų iki 2012 m. vasario 29 d. pateiktų auditorių atlikto audito peržiūrų ataskaitų duomenis peržiūrų metų buvo nustatyti *auditorių audito atlikimo trūkumai šiose srityse:*

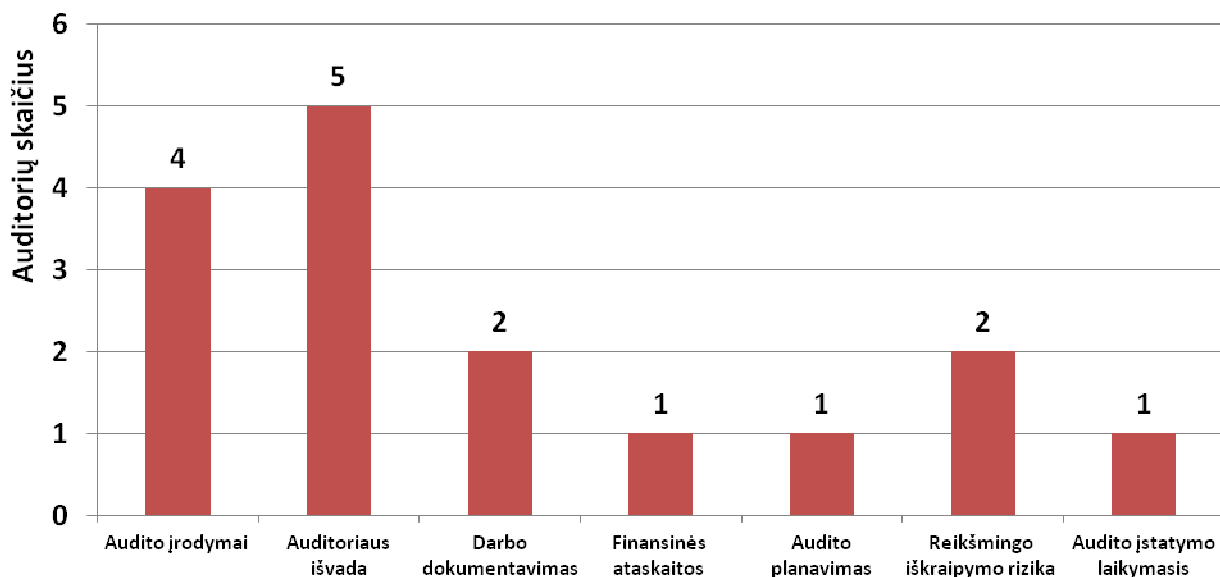
- 1) **Auditoriaus išvada (trūkumų nustatyta iš viso 5 auditorių atlikto audito peržiūrų metu):**
  - išvadose pareikšta nepagrįsta nuomonė apie finansines ataskaitas, kadangi auditorių atlikto audito metu nebuvo surinkti pakankami ir tinkami įrodymai auditoriaus nuomonei apie audituotas finansines ataskaitas pagrįsti ar iš surinktų įrodymų nebuvo padarytos tinkamos išvados (5 auditoriai).
  - modifikuotoje auditoriaus išvadoje pareikšta sąlyginė nuomonė, tačiau neaprašytas sumos, dėl kurios auditoriaus nuomonė buvo sąlygojama, poveikis finansinėms ataskaitoms (1 auditorius).
  - išvadoje vartojami netikslūs audito išvados pastraipų pavadinimai (1 auditorius).
  - auditoriaus išvadoje nurodyta, kad audituotos finansinės ataskaitos, kurios nebuvo sudarytos ir pateiktos audituoti (1 auditorius).
- 2) **Įmonė, jos aplinkos supratimas ir reikšmingo iškraipymo rizikos vertinimas (trūkumų nustatyta iš viso 2 auditorių atlikto audito peržiūros metu).** Peržiūros metu nustatyta, kad atlikdamas auditą auditorius nenustatė ir neįvertino reikšmingo iškraipymo rizikos.
- 3) **Audito planavimas (trūkumų nustatyta iš viso 1 auditoriaus atlikto audito peržiūros metu).** Peržiūros metu nustatyta, kad auditorius atlikdamas auditą neparengė bendrosios audito strategijos, kurioje būtų aptarta audito apimtis, laikas ir kryptis, audito plano, kuris apimtų audito procedūrų, laiko ir apimtį aprašymą, nustatydamas audito apimtį neatsižvelgė į įgimtą ir kontrolės riziką.
- 4) **Audito įrodymai (trūkumų nustatyta iš viso 4 auditorių atlikto audito peržiūrų metu).** Peržiūrų metu nustatyta, kad nebuvo surinkti pakankami ir tinkami įrodymai šiose srityse:
  - Atsargų (2 auditoriai).
  - Gautinų sumų (4 auditoriai).
  - Įsipareigojimų (2 auditoriai).
  - Ilgalaikio turto (2 auditoriai).
  - Pajamų ir jų priskyrimo atitinkamam laikotarpiui (2 auditoriai).

- Sąnaudų ir jų priskyrimo atitinkamam laikotarpiui (2 auditoriai).
- Kitų, kurių reikšmingo iškraipymo rizika auditoriaus manymu nėra didelė (2 auditoriai).

5) *Darbo dokumentavimas (trūkumų nustatyta iš viso 2 auditorių atlikto audito peržiūrų metu).* Peržiūrų metu nustatyta, kad auditorių atlikto audito dokumentavimas yra nepakankamas, darbo dokumentuose pateikta nepakankamai informacijos apie iš audito procedūrų gautus rezultatus, audito įrodymais pagrįstas išvadas.

6) *Finansinės ataskaitos (trūkumų nustatyta iš viso 1 auditoriaus atlikto audito peržiūros metu).*

Atlikus 1 auditoriaus atlikto audito peržiūrą nustatyta, kad nebuvo laikytasi Audito įstatymo reikalavimų. Peržiūros metu konstatuota, kad, nesilaikant Audito įstatymo 33 straipsnio 1 dalies 5 punkto reikalavimų auditoriaus išvadoje nebuvo pateikta nuomonė dėl metinio pranešimo.

4 pav. sritys, kuriose nustatyti auditorių audito atlikimo trūkumai

2011 m. tarnyba taip pat nagrinėjo dalį pagal 2010 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planą atliktų audito įmonių ir auditorių atlikto audito peržiūrų ataskaitų. 2010 metų 3 audito įmonių ir 3 auditorių peržiūrų rezultatų duomenys į Ataskaitą dėl auditorių ir audito įmonių audito kokybės užtikrinimo 2010 metais nebuvo įtraukti, kadangi, šių audito įmonių ir jose dirbančių auditorių peržiūros ataskaitos ir siūlomi sprendimai dėl peržiūrų rezultatų tarnybai buvo pateikti po 2011 m. kovo 1 d. Pagal šių peržiūrų ataskaitų duomenis peržiūrų metu buvo nustatyta 1 audito įmonės audito atlikimo trūkumų darbo dokumentų ir kokybės kontrolės sistemos srityse ir 1 audito įmonės trūkumų darbo dokumentų, kokybės kontrolės sistemos, nepriklausomumo, įgūdžių ir kompetencijos, planavimo srityse. Taip pat peržiūrų metu nustatyta 2 auditorių audito atlikimo trūkumų audito įrodymų, darbo dokumentų ir auditoriaus išvados srityse ir 1 auditoriaus trūkumų planavimo, audito įrodymų, auditoriaus darbo dokumentų, auditoriaus išvados srityse.

2011 m. atlikto audito kokybės peržiūrų metu nustatčius audito atlikimo trūkumų Auditorių rūmai pateikė siūlomus sprendimus:

1) 4 audito įmonėms duoti nurodymą įdiegti įmonėje kokybės kontrolės sistemą, kuri atitiktų 1 Tarptautinio kokybės kontrolės standarto reikalavimus;

2) 5 auditoriams nurodyti papildomai kelti profesinę kvalifikaciją, t.y. iki 2012 m. gruodžio 15 d. išklausti:

- 1 auditoriui – 16 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų ir verslo apskaitos standartų temomis;
- 1 auditoriui – 16 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema, iš jų 8 audito įrodymų tema;
- 1 auditoriui – 24 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema;
- 2 auditoriams – po 20 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema.

Vadovaujantis Audito įstatymu komiteto pritarimas būtinas priimant sprendimą dėl atlikto audito peržiūros rezultatų, įskaitant susijusius nurodymus ir drausmines nuobaudas. Nuo 2012 m. sausio 1 d. pakeistas komiteto sudarymo principas – Lietuvos bankas į komitetą skiria nebe 1 narį, o 3 narius. Kadangi komiteto sudėtis, atitinkanti po 2012 m. sausio 1 d. galiojančius reikalavimus, patvirtinta 2012 m. vasario 15 d., vykdydama Audito įstatymo reikalavimą pateikti siūlomo sprendimo įvertinimą tarnyba Auditorių rūmų siūlomus sprendimus dėl audito įmonių ir auditorių atliktų atlikto audito kokybės peržiūrų rezultatų įvertins ir šiuos vertinimus suderins su komitetu, kurio pritarimas būtinas tvirtinant tarnybos sprendimus dėl peržiūros rezultatų, po 2012 m. kovo 1 d.

Atsižvelgiant į tai, kad dalis pagal 2010 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planą atliktų audito įmonių ir auditorių atlikto audito peržiūrų ataskaitų ir siūlomų sprendimų dėl peržiūrų rezultatų, tarnybai buvo pateikti 2011 m. vasario – kovo mėn., tarnyba dėl šių audito įmonių ir auditorių atlikto audito peržiūrų rezultatų įvertinimus pateikė ir (ar) galutinius nutarimus priėmė 2011 m. kovo mėn. Kadangi dėl 1 audito įmonės ir 2 auditorių peržiūrų rezultatų iki 2011 m. kovo 1 d. nebuvo priimti nutarimai, Ataskaitoje dėl auditorių ir audito įmonių kokybės užtikrinimo 2010 metais, tarnybos parengtoje iki 2011 m. kovo 1 d., apie šiuos 2 auditorius ir 1 audito įmonę pateikta informacija yra negalutinė. 2011 m. kovo mėn. tarnyba priėmė šiuos nutarimus dėl 2010 metais atliktų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų (Auditorių rūmų siūlomi sprendimai ir jų įvertinimas pateikiami 3 lentelėje):

- 1) 1 auditoriui duotas nurodymas išklausti 16 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų;
- 2) 1 auditoriui duotas nurodymas išklausti 4 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas;
- 3) 1 audito įmonei duotas nurodymas įdiegti įmonėje kokybės kontrolės sistemą.

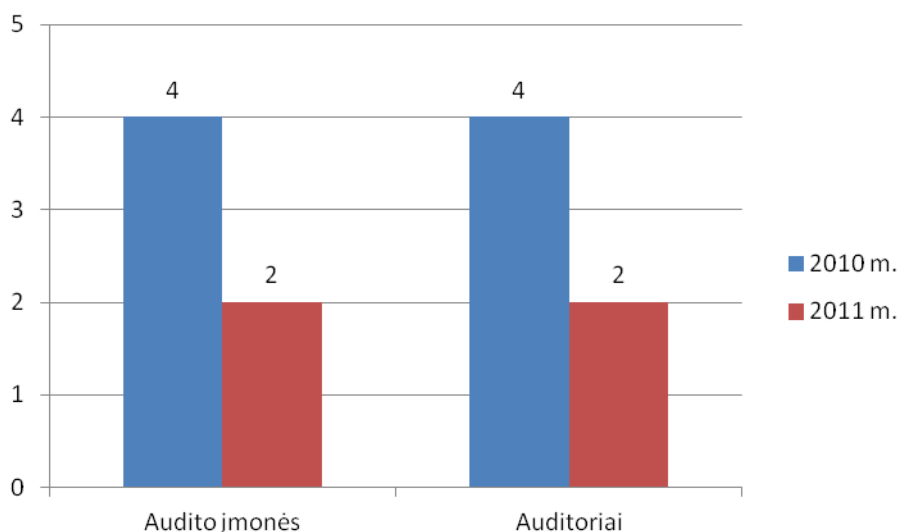
3 lentelė. Auditorių rūmų, 2010 m. atlikus peržiūras ir jų metu nustačius audito atlikimo trūkumų, pateikti siūlymai ir jų įvertinimas

Eil. Nr.	Lietuvos auditorių rūmų, atlikus peržiūras ir jų metu nustačius audito atlikimo trūkumų, pateikti siūlymai	Tarnybos siūlomų sprendimų įvertinimai
1.	1 auditoriui duoti nurodymą išklausti 16 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų	Siūlomam sprendimui pritarta
2.	1 auditoriui duoti nurodymą išklausti 4 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas	Siūlomam sprendimui pritarta
5.	1 audito įmonei duotas nurodymas įdiegti įmonėje kokybės kontrolės sistemą.	Siūlomam sprendimui pritarta

Atlikę 1 auditoriaus ir 1 audito įmonės atlikto audito kokybės peržiūrą Lietuvos auditorių rūmai kreipėsi į tarnybą dėl atlikto audito tyrimo iniciavimo.

III. ATLIKTO AUDITO TYRIMAI

2011 m. tarnyba atlikto 2 auditorių ir 2 audito įmonių atlikto audito tyrimus. 2010 m. tarnyba atlikto 4 auditorių ir 4 audito įmonių atlikto audito tyrimus. (2010 ir 2011 metais atlikti tyrimai atskleisti 5 pav.)

5 pav. 2010 ir 2011 metais atlikti tyrimai

2011 metais 2 auditorių ir 2 audito įmonių atlikto audito tyrimai buvo pradėti vadovaujantis Atlikto audito tyrimo metodikos 6.2 punktu, kuris numato, kad tyrimas gali būti pradėtas, kai valstybės institucijos, Auditorių rūmai, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys kreipiasi į tarnybą su pasiūlymu ištirti atliktą auditą. Vadovaujantis minėtos metodikos 41 punktu, buvo tiriami konkretūs atlikti auditai, o tyrimo objektai buvo detalizuoti tyrimo plane, sudarytame vadovaujantis metodikos 34 punkto nuostatomis.

Atlikus tyrimus buvo nustatyta 2 auditorių ir 2 audito įmonių reikšmingų audito atlikimo trūkumų⁶:

1) Atliekant vieno auditoriaus ir audito įmonės atlikto audito tyrimą buvo nustatyti, kad pateiktoje auditoriaus išvadoje auditorius pateikė audito įrodymais nepagrįstą auditoriaus nuomonę apie įmonių grupės konsoliduotąsias finansines ataskaitas. Tokiu būdu auditorius pažeidė Audito įstatymo 27 straipsnio 3 dalies 1 punkto, Audito įstatymo pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 4 dalies ir 1-ojo NAS „Finansinės atskaitomybės tikslai ir bendrieji principai“ 5 punkto, bei 8-ojo NAS „Audito įrodymai“ 2 punkto reikalavimus, nes atlikdamas konsoliduotųjų finansinių ataskaitų auditą nesivadovavo Nacionaliniais audito standartais ir auditoriaus išvadą apie įmonių grupės konsoliduotąsias finansines ataskaitas pateikė neatlikęs jokių NAS reikalaujamų audito procedūrų, kurios leistų surinkti pakankamus ir tinkamus audito įrodymus, leidžiančius pagrįsti auditoriaus išvadoje pateiktą nuomonę. Be to, auditorius pažeidė Tarptautinės buhalterijų federacijos buhalterijų profesionalų etikos kodekso 150 skyriaus 1 dalį, nes nesilaikė teisės aktų ir, pateikdamas žinomai neteisingą informaciją apie audito įmonės atliktus auditus, atliko veiksmus diskredituojančius profesiją.

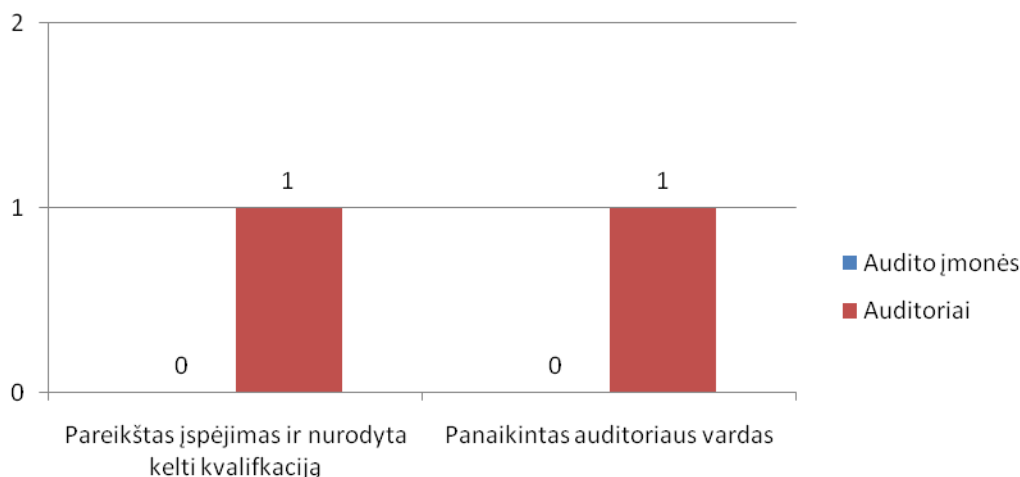
2) Atliekant kito auditoriaus ir audito įmonės atlikto audito tyrimą buvo nustatyta, kad auditorius pažeidė Audito įstatymo 27 straipsnio 3 dalies 1 punktą ir Audito įstatymo pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 4 dalį, nes atlikdamas auditą nesivadovavo nacionaliniais audito standartais. Be to auditorius pažeidė 1-ojo NAS „Finansinės atskaitomybės audito tikslai ir bendrieji principai“ 5 punktą ir 8-ojo NAS „Audito įrodymai“ 2 punktą, nes nesivadovavo nacionaliniais audito standartais ir nesurinko pakankamų ir tinkamų audito įrodymų, kuriais galėtų pagrįsti padarytas išvadas, kuriomis buvo grindžiama jo pateikta nuomonė apie

⁶ Tyrimo metu buvo tiriami auditai atlikti vadovaujantis Nacionaliniais audito standartais, t. y. auditai atlikti iki įsigaliojant Audito įstatymo nuostatai dėl privalomo Tarptautinių audito standartų taikymo.

audituotos įmonės finansines ataskaitas. Tyrimo metu taip pat nustatyta, kad auditorius, būdamas asmeniu atsakingu už audito įmonės kokybės kontrolę, pažeidė 7-ojo NAS „Audito kokybės kontrolė“ 4 punktą, nes šioje audito įmonėje įdiegta kokybės kontrolės tvarka ir atliekamos procedūros neužtikrino, kad audituojamos įmonės finansinių ataskaitų auditas būtų atliktas vadovaujantis NAS nuostatomis.

Įvertinus visus atlikto audito tyrimo metu nustatytus faktus ir aplinkybes bei tai, kad tyrimo metu buvo nustatyti reikšmingi ir pasikartojantys atlikto audito trūkumai, kurie tiesiogiai įtakojo audito įrodymais nepagrįstos auditoriaus nuomonės apie audituotos įmonių grupės konsoliduotąsias finansines ataskaitas pateikimą, atsižvelgus į Audito priežiūros komiteto nutarimą tarnybos direktoriaus įsakymu Auditorių rūmams nurodyta auditoriui panaikinti auditoriaus vardą. Įvertinus visus atlikto audito tyrimo metu nustatytus faktus ir aplinkybes, bei tai, kad atliekant tyrimą buvo nustatyti reikšmingi atlikto audito trūkumai, kurie tiesiogiai įtakojo audito įrodymais nepagrįstos auditoriaus nuomonės apie audituotos įmonės finansines ataskaitas pateikimą, atsižvelgus į Audito priežiūros komiteto priimtą nutarimą tarnybos direktoriaus įsakymu 1 auditoriui pareikštas įspėjimas ir nurodyta kelti profesinę kvalifikaciją iki 2012 m. gruodžio 31 d. papildomai išklausanč 40 valandų mokymų tarptautinių audito standartų tema

Dėl 2011 metais atliktų auditorių ir audito įmonių atliktų auditų tyrimų priimti sprendimai pavaizduoti 6 pav.

6 pav. 2011 metais atlikus tyrimus priimti sprendimai

Šiuo metu yra atliekami 4 auditorių ir 3 audito įmonių atlikto audito tyrimai.

IV. TOLIMESNIS AUDITO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO SISTEMOS TOBULINIMAS

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje paskutiniaisiais metais audito atlikimui pradėti taikyti naujieji tarptautiniai audito standartai ir pakeitus Audito įstatymo reikalavimus numatyta galimybė praktikuoti atskiriems auditoriams, iškilo poreikis peržiūrėti dabar galiojančius teisės aktus, reglamentuojančius atlikto audito kokybės užtikrinimą. 2012 m. planuojama pakeisti Atlikto audito kokybės peržiūros metodiką, atnaujinant joje numatytas atlikto audito peržiūros metu pildomų klausimynų formas, patikslinant peržiūrų atlikimo procedūras. Peržiūros metodikos tobulinimo darbuose tikimasi aktyvaus peržiūras atliekančių kontrolierių ir Auditorių rūmų atstovų dalyvavimo. Taip pat 2012 m. planuojama peržiūrėti ir pakeisti Atlikto audito tyrimo metodiką.

Svarstant kokius tolimesnius audito kokybės užtikrinimo sistemos tobulinimo darbus reikia atlikti, reikia atsižvelgti į 2008 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos rekomendaciją 2008/362/EB „Dėl viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių išorės kokybės užtikrinimo“.

Ši rekomendacija detalizuoja kaip turėtų būti organizuojamos auditorių ir audito įmonių, atlikusių viešojo intereso įmonių (toliau – VII) auditus, atliko audito peržiūros. Rekomendacijoje pabrėžiama, kad tokie reguliariai atliekami patikrinimai turėtų atlikti prevencinio pobūdžio vaidmenį, gerinti tikrinamo auditoriaus ir (arba) audito įmonės atliekamo audito kokybę, jais turėtų būti siekiama stiprinti ir išlaikyti pasitikėjimą teisės aktų nustatytu auditu, finansinėmis ataskaitomis, taigi ir pačiomis finansų rinkomis.

Pažymėtina, kad Lietuva, įgyvendinusi 2006/43/EB Audito direktyvos reikalavimus, į Lietuvos Respublikos audito įstatymą yra perkėlus tik dalį rekomendacijos nuostatų (žemiau išskirtos pagrindinės įgyvendintos nuostatos):

- Audito ir apskaitos tarnyba (viešosios priežiūros institucija) turi galutinę atsakomybę už atlikto audito kokybės užtikrinimo sistemą (4 rekomendacijos punktas);
- Peržiūrų metodika tvirtinama Audito ir apskaitos tarnybos (6 a punktas);
- Audito ir apskaitos tarnyba turi teisę dalyvauti peržiūrose ir susipažinti su jos medžiaga (7 punktas);
- įdiegta atlikto audito kokybės užtikrinimo sistemai vadovaujančių asmenų nepriklausomumo politika (10 punktas);
- peržiūrų metu tikrinama audito įmonės vidaus kokybės kontrolės sistemos sąranga (17 a punktas).

Tačiau Lietuvoje vis dar nėra perkeltos kitos esminės Europos Komisijos rekomendacijos 2008/362/EB nuostatos, kurios turėtų užtikrinti didesnę audito kokybės užtikrinimo sistemos skaidrumą ir nepriklausomumą nuo audito profesijos įtakos. Tarp šių VII auditą atliekančių audito įmonių ir auditorių periodiniams patikrinimams (peržiūros) taikomų nuostatų, kurias Lietuvoje dar reikėtų įgyvendinti, išskirtinos šios:

- periodiniai patikrinimai (peržiūros) turėtų būti atliekami Audito ir apskaitos tarnybos (viešosios priežiūros institucijos) darbuotojų (5 ir 7 c rekomendacijos punktas);
- periodinių patikrinimų (peržiūros) ataskaita turi būti tvirtinama ir, jei reikia, iš dalies keičiama Audito ir apskaitos tarnybos (6 b punktas);
- atlikto audito kokybės užtikrinimo sistemos finansavimas neturėtų priklausyti nuo asmenų arba organizacijų, atstovaujančių auditoriams ar audito įmonei, pritarimo ar veto teisės (8 punktas);
- asmuo neturėtų būti skiriamas inspektoriumi (kontrolieriumi), jeigu jis yra praktikuojantis auditą atliekantis auditorius arba yra audito įmonės darbuotojas (11 punktas);
- peržiūrų metu turėtų būti tikrinamas vidaus kokybės kontrolės sistemos veiksmingumas (pvz.: audito rizikos įvertinimas, darbinio reikšmingumo naudojimo pagrindumas, klientų atrankos ir prisiėmimo proceso veiksmingumas ir t.t.), metinio skaidrumo pranešimo turinys ir tęstinio mokymosi reikalavimų laikymasis (17 b ir c, 18 b punktai);
- patikrintam auditoriui turėtų būti suteiktas ne ilgesnis kaip 12 mėn. nuo patikrinimo ataskaitos paskelbimo dienos laikotarpis trūkumams ištaisyti (20 punktas);
- patikrintam auditoriui per duotą terminą neištaisius trūkumų, Audito ir apskaitos tarnyba (viešosios priežiūros institucija) turėtų atskleisti informaciją apie pagrindinius vidaus kokybės kontrolės sistemos trūkumus rastus periodinio patikrinimo (peržiūros) metu (20 ir 22 punktai).

Pabrėžtina, kad visos šios svarstytinės nuostatos jau yra įgyvendintos daugelyje Europos Sąjungos valstybių. Europos komisija, skatindama tolesnę šios rekomenduotinos praktikos įgyvendinimą, 2011 m. sausio 24 d. Europos audito priežiūros organizacijų grupės (EGA OB) plenarinio susirinkimo metu, paragino valstybių narių viešosios audito priežiūros institucijas įkurti Europos auditų patikrinimų grupę. Ši darbo grupė buvo įkurta 2011 m. kovo mėn. ir jungia Europos Ekonominės Erdvės valstybes, įdiegusias minėtą Europos Komisijos rekomendaciją. Tarnyba taip pat aktyviai dalyvauja ir toliau planuoja dalyvauti šios organizacijos darbe. Europos audito patikrinimo grupėje siekiama glaudesnio bendradarbiavimo tarp viešosios audito priežiūros institucijų periodinių patikrinimų srityse, aptariamais pagrindiniais patikrinimo metu pastebėti atlikto audito trūkumai ir dalinamasi patikrinimo atlikimo patirtimi.

Taip pat pažymėtina, kad Europos Komisija 2011 m. lapkričio 30 d. paskelbė teisės aktų ir susijusių dokumentų projektus dėl reformos audito rinkoje. Europos Komisija pasiūlymais siekia stiprinti auditorių nepriklausomumą ir skatinti audito įmonių ir auditorių konkurenciją, ypač dėl viešojo intereso įmonių audito, sudaryti galimybes veikti visos Europos Sąjungos mastu ir labiau suvienodinti audito atlikimo sąlygas, stiprinti audito viešosios priežiūros institucijas, griežčiau ir labiau koordinuotai įgyvendinti audito viešąją priežiūrą. Svarbiausi Europos Komisija pasiūlymai:

- numatoma privaloma audito įmonių rotacija;
- konkurencijos sąlygų audito įmonėms, siekiančioms atlikti viešojo intereso įmonės auditą, gerinimas;
- apribojamos audito įmonių teikiamos ne audito paslaugos;
- numatoma audito srities priežiūra Europos Sąjungos mastu ir glaudesnis audito viešosios priežiūros institucijų bendradarbiavimas;
- galimybė vykdyti audito veiklą visoje Europos Sąjungoje įsigijus audito įmonių Europos pasą;
- numatoma daugiau pareigų ir atsakomybės nepriklausomoms valstybių narių kompetentingoms institucijoms, smarkiai apribojant profesinių organizacijų funkcijas (iki registracijos ir patvirtinimo);
- veiklos sąlygų mažoms ir vidutinėms audito įmonėms gerinimas;
- audito išvados išplėtimas.

Išskirtini šie tarnybai, įgyvendinančiai audito viešąją priežiūrą Lietuvoje, itin aktualūs Europos Komisijos pasiūlymai dėl audito viešosios priežiūros institucijos pareigų ir teisių, ateityje numatantys tokias kompetentingos audito viešosios priežiūros institucijos funkcijas:

- vykdyti atlikto teisės aktų nustatyto audito kokybės užtikrinimo peržiūras. Šios peržiūros turėtų būti proporcingos tikrinamo auditoriaus veiklos mastui ir pobūdžiui;
- atlikti tyrimus, siekiant nustatyti netinkamo viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatyto audito atvejus, juos ištaisyti ir užkirsti jiems kelią;
- vykdyti viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatyto audito paslaugų rinkos pokyčių stebėseną;
- vykdyti reguliarią galimų grėsmių didelių audito įmonių veiklos tęstinumui, įskaitant riziką dėl didelės koncentracijos, stebėseną ir reikalauti, kad didelės įmonės rengtų tokių grėsmių pašalinimo planus nenumatytiems atvejams;
- savo veiklą vykdyti skaidriai, taip pat viešai skelbti konkrečių kokybės užtikrinimo peržiūrų ataskaitas.

Pažymėtina, kad auditorių ir audito įmonių patikrinimai ir tyrimai turėtų būti atliekami tik audito viešosios priežiūros institucijos (t. y. tarnybos), turinčios įgaliojimų ir pakankamų išteklių, darbuotojų, kurie galėtų pasitelkti nepriklausomus, su audito profesija nesusijusius ekspertus.

Apibendrinant, Europos Komisija teikiamais pasiūlymais siekia gerinti Europos Sąjungos teisės aktų nustatyto audito kokybę ir atkurti pasitikėjimą audituotomis finansinėmis ataskaitomis.

Direktorius

Audrius Linartas